

М.О.ДЖАМАН

д.е.н., зав. кафедри ПрАТ «Центрально-Європейський університет», академік АЕН України, МАНЕБ при ООН і ПАНiМ РФ, член правління Спiлки економістів України, лауреат Всесоюзного, Всеросійського і міжнародного конкурсiв як соліст-вокаліст, двічі майстер спорту.

ФЕНОМЕН НАЗАРІЯ ЯРЕМЧУКА

30 листопада 2016 р. народному артисту України Назарію Яремчуку виповнилось би 65 років. Що таке 65 років людського життя? Це вершина активного періоду людської діяльності, коли людина, здобувши освіту і набравшись досвіду у роботі, може передавати його молодому поколінню, залишаючись при цьому ще активною у своїй професійній діяльності. Але Назарія не стало у 44 роки(!?...) Мені особисто важко збагнути, що уже 21 рік немає з нами мого друга, чудової людини, талановитого співака, якого любили всі без винятку, незалежно від віку і статі. Проте пам'ять про Назарія Яремчука жива й досі. Про це свідчать численні заходи, які проводились цими днями на Буковині та Івано-Франківщині і на яких мені вдалось побувати по запрошенню дирекції Чернівецької філармонії, в якості друга і однокурсника славетного Назарія.

А був час, і це здається ще зовсім недавно, ми поступали з ним вчитися на географічний факультет Чернівецького держуніверситету (нині це національний університет ім. Юрія Федьковича). Усі п'ять років ми навчались з Назарієм в одній групі і на одній кафедрі (1970 - 1975 рр). Зауважу, що Назарія зразу полюбив весь геофак і весь університет. Коли ми ще були абітурієнтами, готувались до вступних іспитів і слухали підготовчі лекції з географії, історії, математики та української мови, нас випадково доля звела в один номер старого гуртожитку квартирного типу по вулиці Радіщева. Майже щовечора Назарій нам співав українські народні пісні і зовсім нові пісні Левка Дутковського – керівника їхнього ансамблю, якого я зовсім не знав, хоч на той час у музиці і співі був не випадковою людиною. Справа в тім, що я родом з Покуття (це південь Івано-Франківської області) і теж з дитинства захоплювався музикою: з першого класу був учасником шкільних олімпіад, а у 10-му класі вже був весільним музикантом. Тоді у нашій місцевості ще не був відомим ансамбль «Смерічка» із сусідньої Чернівецької області. Виявилось, що Назарій з 1969р. був солістом ансамблю «Смерічка» Вижицького РБК. Завдяки наполегливій, самовідданим і завзятій роботі засновника, художнього керівника самобутнього

композитора Левка Тарасовича Дутковського «Смерічка» стає відомою за межами Чернівецької області.

Левко Дутковський у далекому 1966 році, після закінчення Мукачівського музично-педагогічного училища та служби в армії, прибув у Вижницю і почав працювати у районному будинку культури. І ось, юний на вигляд музикант, ламає стереотипи радянської естради і створює ансамбль електромюзичних інструментів. До складу ансамблю входять соло-, ритм-, бас-гітари, ударні та електроорган. Ансамблю він дав назву «Смерічка» - як символ краси і молодості вічнозелених Карпат, покритих вічнозеленою карпатською ялиною – смерекою. Поруч з Левком завжди була його вірна супутниця по життю і помічниця Алла Дутковська, яка стала першим модельєром стилізованих костюмів для учасників «Смерічки». Вивчивши народні гуцульські традиції, одяг, прикраси, які притаманні для Буковини, Алла Дутковська, будучи ще студенткою Вижницького училища прикладного мистецтва, розробила естрадні костюми для колективу. Адже у загальному сприйнятті ансамблю мало значення все: вокал, пісні, інструменти і зовнішній вигляд артистів, тобто їх одяг. Новостворений ансамбль почав грати у новому музичному стилі біг-біт. Левкові вдалося поєднати тогочасні ритми, гармонію поп- та рок-музики з народним гуцульським, буковинським, українським мелосом і фольклором, виробляючи таким чином свій власний стиль. Ансамбль «Смерічка» швидко набирав популярності серед молоді. На танцювальні вечори, які проходили у Вижницькому РБК приїжджали шанувальники з навколишніх сіл Буковини і Косівщини, щоб потанцювати модні сучасні танці рок-н-рол, твіст, шейк тощо. Однак, для концертної діяльності «Смерічки», яка досить прискіпливо контролювалась владою, Левко створив більш скромну і компромісну програму. Її напрямок визначали, в основному, пісні самого Левка Дутковського та кілька аранжованих ним пісень відомих уже на той час композиторів Василя Михайлюка та Олександра Білаша. Програму доповнювали в обов'язковому порядку патріотичні комсомольські пісні, які Левко аранжував також у своєму «смеречанському» стилі.

Зрозуміло, що для нового ансамблю потрібні були відповідні голоси. І такі голоси Левко відібрав із багатьох бажаних аматорів. Це були Лідія Шевченко, Марія Ісак, Мирослава Єжиленко, Марія Наголюк, Зоя Маслова, Одарка Джурум'я, відомий буковинський спортсмен і співак Володимир Матвієвський, всесторонньо талановитий Василь Зінкевич і, звичайно, незабутній Назарій Яремчук та ін. Важливо, що майбутні «смеречани» володіли надзвичайно чарівними, дзвінками голосами – куди там до них сьогоднішнім «фонограмним зіркам»!... А головне, що їх всіх об'єднувала просто фанатична любов до пісні і музики. Про той час Олександр Бродовінський, музикант ансамблю «Смерічка», згадував так: «хочу віддати данину величезній поваги за той колосальний труд, який Левко вклав у нас. - Це ж треба було захопити так людей, що ми жили лише музикою і співом. Репетиції проходили до 3-ї, іноді 4-ї години ранку! Дехто з нас не знав музичної грамоти – то Левко нас учив по ходу діла. Одним словом **«Смерічка» - це подвиг Левка!**» (Нечаєва П. Вижницький феномен // Доба - 2002. – 11 січня). А солістка ансамблю «Смерічка» Марія Ісак писала, що «... успіху « Смерічка» сягнула завдяки засновникові Левку Дутковському – надзвичайно енергійній,

наполегливій людині, до безтями закоханій у свою справу. – Це він навчив співати Назарія, мене, Василя та всіх «смеречан» (Стринадко І. Я любив вас усіх. Та найбільше любив Україну. Коломия: Вік, 1996.- С. 56).

Цілком закономірно, що після такої напруженої і самовідданої праці заслужено прийшли успіх і популярність. У 1971р. пісня В. Івасюка «Червона рута» у виконанні «Смерічки» (солісти Н. Яремчук і В. Зінкевич) стає «піснею року». У 1972р. «Смерічка» бере участь у Всесоюзному телеконкурсі «Алло, ми шукаємо таланти» де здобуває перемогу піснею «Горянка» Л. Дутковського у виконанні знову ж таки солістів Назарія Яремчука і Василя Зінкевича. А у фінальному телеконкурсі «Пісня – 72» пісня В. Івасюка «Водограй» у виконанні «Смерічки» (солісти Назарій Яремчук і Мирослава Єжиленко) стає піснею року. Тоді ж, за порадою керівника ансамблю «Пісняри» Володимира Мулявіна, ансамбль «Смерічка» разом з Левком Дутковським і солістами Н.Яремчуком і В. Зінкевичем переходять на професійну сцену до Чернівецької обласної філармонії. Тому дуже прикро погодитися, усвідомити, повірити і сприйняти, що так несправедливо розпорядилася природа і так передчасно (у 44 роки !!!...) відібрала у нас Назарія.

Важко визначити вклад цієї світлої людини у розвиток культури нашої держави. Я відважуюся заявити, що ні один із наших сучасних політиків не зробив стільки позитивного для нашого народу, стільки цінного та важливого для виховання любові до рідного краю та патріотизму, як зробив звичайний хлопець із маленького буковинського села Рівня (нині передмістя м. Вижниці) Назарій Яремчук. Він був справжнім патріотом своєї держави і до цього закликав своїми піснями нас. В одній із заміток він написав:

*«Хто не знає себе,
Хто не вірить у себе,
Хто не знає хто він,
Хто не знає про кров,
Що у жилах струмить, -
Тому жити не треба
На нещасній-щасливій землі.
Як не знаєш свою Україну,
То не бачити більше тобі
Ані сонця, ні світа, ні неба.
Кожен повинен знати себе,
А в тобі – краплина Батьківщини».*

(Лос-Анджелес – 09.11.1993.)

Виступаючи у складі ВІА «Смерічка», Назарій побував майже у всіх куточках колишнього Радянського Союзу і скрізь він прославляв самотню культуру історико-географічного краю Буковини і «незрівнянний світ краси Карпат». Зауважу, що співчуваючи людському болю і горю, Назарій виступав і перед нашими солдатами в Афганістані, і перед ліквідаторами Чорнобильської аварії, і перед селянами віддаленого маленького села, і серед поля, під відкритим небом перед працівниками колгоспних ланів. Ніколи не відмовлявся від запрошень виступати з

концертами у сільських (іноді навіть неопалених) клубах і будинках культури. Для нього не було різниці хто сидить в залі і який у них статус. Він однаково викладався і співав від душі щиро та відверто, не користуючись фонограмами. Як він пояснював: «мене люблять люди, а я люблю співати». Був випадок, коли в одному селі на Тернопільщині помирих місцевого голову колгоспу та їздового з ферми, які посварилися і довго не розмовляли, а позаочі говорили, що ненавидять один одного. Виступаючи в Америці та Канаді, він зустрічався із українською громадою (членами діаспори) і співав для них багато українських народних пісень. На протязі своєї артистичної діяльності Назарій своїми піснями прививав любов до ближнього, до рідного краю, до коханої, закликав не забувати батька й неньку, а Україну вважав своєю родиною, про що власне співав і був першим виконавцем пісні «Родина» музика О. Злотника на слова поета В. Крищенка.

Так ось, 25 листопада 2016 р у Чернівецькому академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. Ольги Кобилянської відбувся мистецький вечір-концерт під назвою «Співай, родино», присвячений 65-річчю від Дня народження народного артиста України, лауреата Національної премії ім.Т.Г.Шевченка Назарія ЯРЕМЧУКА. У заході взяли участь члени родини артиста: син Назарій та дочка Марічка Яремчуки, а також відомі артисти, композитори, поети України. Зокрема, народні артисти України Павло Дворський, Остап Гавриш, Олександр Злотник, Василь Ллашук, Вадим Крищенко, заслужені артисти України Олег Шак, Олександр Сальников, дует «Писанка» (Оксана Савчук та Іван Кавацок), заслужені діячі мистецтв України Степан Галябарда, лауреати Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів Дмитро Андрієць, Павло та В'ячеслав Дворські, Мирослав Матейчук, Василь Фесюк та Юрій Тичинський. Відкривала вечір дочка Назарія - Марічка пісню О.Злотника на слова В.Крищенка «Родина». Потім Олександр Злотник виконав попури із своїх пісень, які у свій час співав Назарій Яремчук. Усі учасники концерту перед виконанням свого номеру згадували цікаві випадки із свого спілкування з Назарієм і сходились на тому, що це була талановита, прекрасна, скромна, привітна, добра та одночасно принципова людина, яка сумлінно і відчайдушно працювала над кожним своїм твором. Назарій намагався передати пісню разом із змістом часточку своєї душі, а на концертах, як відмітив поет-пісняр Андрій Демиденко, «співав так, що в нього в горлі були мозолі».

27 листопада у Чернівецькій обласній філармонії відбувся міський фестиваль української сучасної естрадної пісні ім. Назарія Яремчука під назвою «А пісня звучить...». Генеральний директор філармонії Анатолій Візнюк з цього приводу відмітив, що це уже 20-й фестиваль, але така велика кількість бажаючих взяти участь у ньому спостерігається вперше. І саме головне, що в програмі фестивалю майже всі пісні із репертуару Назарія, або йому присвячені. Це ще раз підтверджує любов до нього людей не тільки його покоління, а й нинішнього, молодого. Відкривав фестиваль друг, товариш і «колега по цеху» Назарія, колишній «смеречанин», народний артист України Павло Дворський зі своїми синами Павлом і В'ячеславом пісню «Стожари», яку часто виконував сам Яремчук. А 29 листопада у клубі ім. Назарія Яремчука міста Снятин Івано-Франківської області також відбувся святковий

концерт, присвячений 65-річчю від Дня народження Назарія Яремчука за участю артистів Чернівецької обласної філармонії та артистів-аматорів Снятинського району – прихильників і шанувальників таланту Назарія. Автором сценарію концерту та його ведучим був Голова Спілки самодіяльних композиторів Покуття – Петро Корж, у здобутку якого біля двадцяти пісень присвячених Н.Яремчуку. Слід зауважити, що на всіх концертах зали були переповнені глядачами, а бажаючих потрапити на дійство було майже втричі більше. Це підтверджує велику любов народу до Назарія.

В останній день листопада у Чернівцях біля могили Назарія була проведена панахида, яку також організувала дирекція обласної філармонії. На панахиді були присутні представники Чернівецької обласної ради й адміністрації, студенти університету і музично-педагогічного училища, школярі та працівники філармонії. Під час покладання вінків і квітів учасники хору Буковинського обласного академічного ансамблю пісні і танцю виконали улюблену пісню Назарія «Повіят вітер степовий».

Меморіальна дошка Назарія Яремчука на географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича. (Фото М.Джамана)

Будучи учасником всіх описаних подій, я зрозумів, що ім'я Назарія до цих пір не сходить з уст у кожного краянину, кожного українця. Усі люблять співати його пісні, згадують про нього добрим словом. У мене виникло бажання в'яснити причину такої любові і довгої пам'яті людей про Назарія Яремчука. Тому кожному учаснику святкового вечора, фестивалю, панахиди і просто зустрічному я задавав одне і те ж питання: «У чому Ви бачите феномен Назарія Яремчука?». Приведу відповіді декількох відомих людей:

Філіпчук Г. Г. – політик і науковець, д.п.н., академік Національної академії педагогічних наук: «Назарій був природовідповідний і культуровідповідний».

Злотник О. Й. – композитор, народний артист України, заслужений діяч мистецтв, ректор Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра, професор: «Не маючи музичної освіти і відповідної вокальної школи, він своїм оригінальним тембром голосу, з характерним лише йому гнусавленням і приємною усмішкою, зачаровував людей. Його не можна було з кимось спутати – зразу відчуваєш і впізнаєш спів Назарія».

Савчук О. В. – художній керівник Чернівецької обласної філармонії, заслужений діяч мистецтв України: «Назарій пісенний символ України, - це світла, щира і порядна людина».

Дворський П. А. – співак і композитор, народний артист України, колишній соліст ВІА «Смерічка»: «Це талановита і світла людина, - це патріот свого народу. Хоч згасла його зірка, але пісня його не згасне».

Казімірський А. Г. - пенсіонер, директор радіо і телебачення Буковини 70-80-х років: «Своїми піснями він нікого не залишив байдужим до Буковини, до Карпат, до батьківської хати, до Родини».

Шак Олег – композитор, співак, заслужений артист України, останній художній керівник ВІА «Смерічка»: «Феномен Назарія у його природних даних, які, як у нікого іншого, відповідали артистичним вимогам - це і врода, і розум, і манера виконання, і голос, який мені вчувався коли я писав для нього пісні. Я був впевнений, що він їх донесе до народу як ніхто, бо він їх відчував як чи не найголовніший співавтор».

Галябарда С. П. – поет-пісняр, заслужений діяч мистецтв України: «Завдяки його енергетиці та оригінальному тембру голосу, я завжди був впевнений, коли писав вірші, що він їх донесе до народу з відповідною емоційною підтримкою».

Крищенко В.Д. – поет-пісняр, заслужений діяч мистецтв, народний артист України: «Це вдале поєднання Божого дару: вроди, голосу, розуму і працелюбності до сьомого поту. Це неперевершений талант, самородок, якого не треба було чомусь навчати. Він зразу все сприймав від автора і своїм співом переконував людей, заставляв вірити у світле і добре майбутнє».

Бауер М. Й.- кандидат філософських наук, у 90-ті роки директор департаменту освіти та науки Чернівецької області, пенсіонер: «Це унікальний самородок у мистецтві та великий патріот рідного краю, це щедра і безмежно віддана своїй справі людина, це незабутня сторінка в історії життя Буковини».

Візнюк А. Ю. – директор Чернівецької філармонії: «Говорити про Назарія в минулому часі просто гріх, хоча, як співається у пісні композитора С. Гіги на слова поета С. Галябарди «Яворина»: «він на світі прожив, наче спалах зорі на світанні, наче крапля роси, наче крик журавля – тільки мить». В його мистецькій діяльності вбачається переплетення, і взаємопроникнення культур нашого багатонаціонального краю: Молдови, Румунії, Австро-Угорщини, Польщі, України і Росії – а це вічне як і вся наша культура. Його характерні риси: доброта, людяність, миротворчість – теж

вічне. У його піснях звучить любов і повага до ближнього, до батька й неньки, до рідного краю – це також вічний постулат нашого буття. Тобто він з нами у кожному прояві життя. І хоч він співав, що «тече вода і не знає зупинку» і він звертався до неї «ой, зупинися хоч на хвилинку!», - однак вода тече далі і не думає зупиняється. Так і наше життя - тече і не знає зупинку. Але без води - немає життя. Тому і Назарій вічно наш, він у нашій душі, у пам'яті і у наших житті».

До відома треба зазначити, що сам Назарій розумів талант таким чином: *«Про талановиту людину почнуть говорити як про видатну лише після її смерті. Адже помертна слава і визнання вже нікому не заважають. Але це вже буде після нас, а зараз, - він запевняв, - коли ми йдемо до народу, до глядача, а тим паче до свого прихильника таланту, то треба розуміти, що контакт з глядачем – це є основа, без цього неможливо! Як це може бути – вийти на сцену і настроїти проти себе глядачів, слухачів, які прийшли до тебе з відкритою душею? Треба навпаки: до них ще з відкритішою душею. І все, що є, - якщо воно є, - повинно бути віддано без остатку»* (Кибіч Я. В. Назарій Яремчук.- 2-ге вид., доп. – Вижниця: «Черемош», 2011.- С. 150).

Таким чином, феномен Назарія Яремчука, на мій погляд, полягає в унікальному поєднанні, у симбіозі природних і особистісних якостей СПРАВЖНЬОЇ ЛЮДИНИ: вродливої, талановитої, працьовитої, щедрої, доброї, чесної, справжньої і патріотичної. Отримуючи різні пропозиції щодо кар'єрного росту і зміни місця проживання, він залишався вірним своїй землі, своєму рідному краю – тому його заслужено називають в народі «наш Буковинський соловей». Тому й не дивно (а навіть закономірно), що в кожній школі Чернівецької області в ці дні були проведені виховні години і вечори пам'яті Назарія Яремчука. Це справжня непідкупна любов до артиста і шана його таланту. Вічна пам'ять тобі, Назарку.

На могилі Назарія Яремчука у м.Чернівцях завжди живі квіти
(Фото М.Джамана)